

HARCOM

– részlet

Apa halott.

Először láttam őt magam előtt, mióta Yngve felhívott. Nem olyanak láttam, mint amilyen az utóbbi években volt, hanem olyanak, mint gyerekkoromban, amikor telente elkísértük a Tromøya sziget partjára horgászni, amikor a szél a fülünkbe bömbölt, és a levegőben szétspriccelt a tengervíz a lábunk alatti sziklákon megtörő hatalmas, szürke hullámokból, és ő horgászbottal a kezében ott állt, és ránk nevetett, miközben felcsévélte a damilt. Sűrű, fekete haj, fekete szakáll, apró vízcseppekkel borított, kissé aszimmetrikus arc. Kék viharkabát, zöld gumicsizma.

Ez a kép jelent meg előttem.

Jellemző, hogy pont egy olyan helyzetben láttam őt magam előtt, amiben jó volt. Hogy a tudatalattim olyan helyzetet választott ki, amikor jó érzéssel gondoltam rá. Kísérlet a manipulációra, nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy utat törjön az irracionális szentimentalitásnak, amely, mihelyst a kapu kitárulna, teljesen akadálytalanul elöntene, és birtokba venne. Így dolgozott a

tudatalattim, amely bizonyára úgy tekintett magára, mint egyfajta gondolat- és akaratellenőrre, és betett mindennek, ami szemben állt az uralkodó értelemmel. Pedig apa csak azt kapta, amit megérdemelt, jó, hogy meghalt, és minden, ami mást állított bennem, hazudott. És ez nem csak arra az emberre vonatkozott, aki gyerekkoromban volt, de arra is, akivé később vált, amikor az életútja felén szakított minden régi kapcsolatával, és új életet kezdett. És habár megváltozott a hozzám való viszonya, ez sem segített, mert arról az emberről sem akartam tudni, akivé lett. Azon a tavaszon kezdett el inni, amikor új életet kezdett, és folytatta az ivászatot nyáron is, igen, ezt tették, apa és Unni, ültek a napon, és ittak, hosszú, csodaszép, mámoros napokon át, és ez így folytatódott akkor is, amikor elkezdődött az iskolaév, de akkor már csak délután, este és hétvégeken. Aztán Észak-Norvégiába költöztek, együtt dolgoztak egy iskolában, és akkor kezdtük el gyanítani, hogy mi van vele, amikor egyszer repülővel meglátogattuk őket, Yngve, Yngve barátnője és én, mert apa, aki kocsival jött értünk, sápadt volt, remegett a keze, alig szólalt meg, és amikor megérkeztünk a lakásukba, egyből magába döntött három sört a konyhában, ettől életre kelt, megszűnt a remegése, beinvitált minket, beszélni kezdett, és tovább ivott. És minden áldott nap, épp téli szünet volt, folyamatosan vedelt, miközben egyre azt hajtogatta, hogy szünidő van, így aztán nyugodtan ihat egyet az ember, különösen idefent, ahol olyan sötét van egész télen. Mivel Unni gyermeket várt, egyedül ivott. Ugyanazon a tavaszon apa vizsgabiztos volt egy Kristiansand környéki iskolában, és meghívott minket, Yngvét, a barátnőjét és engem vacsorára a Caledonien szállodába, de amikor ott álltunk a recepciónál, ahol találkozunk kellett volna vele, ő nem volt ott, vártunk egy félórát, majd megkérdeztük a recepcióst, szerinte a szobájában volt, felmentünk, bekopogtunk, semmi válasz, bizonyára aludt, erősebben kopogtattunk, és a nevét kiáltoztuk, de semmi válasz, így dolgozunk végezetlenül távoztunk. Két nappal később leégett a Caledonien, tizenkét ember

KARL OVE KNAUSGÅRD (szül. 1968) 1998-ban debütált *Ute av verden (A világon kívül)* című regényével, amelyért megkapta a Kritikusok díját. Hat kötetesre tervezett *Harcum (Min kamp, 2009)* című önéletrajzi ihletésű regényfolyamának ez ideig öt kötete jelent meg. A mű igen rövid idő alatt nagyon népszerű lett, több rangos irodalmi díjat is nyert (Brage-díj, Északi Tanács Nagydíj-jelölés).

meghalt, és én, aki akkor másodikos gimnazista voltam, odamentem Bassennel az ebéd-szünetben, az oltási munkálatokat néztük. Ha az apám akkor, abban az állapotban ott van, biztosan ő az egyik áldozat, mondtam Bassennek, de továbbra sem értettük, sem én, sem Yngve, hogy mi történik vele, mert nem volt tapasztalatunk az alkoholistákkal, ilyen még nem fordult elő a családban; tudtuk, hogy iszik, mert szemtanúi voltunk sok nyirkos éjszakának, amely könnyekben, veszekedésben és féltékenykedésben oldódott föl, ahol minden méltósága odalett, de csak rövid időre, mert másnap reggelre visszanyerte, és mindvégig képes volt ellátni a munkáját, erre büszke is volt, azt azonban végképp nem fogtuk fel, hogy nem képes, vagy talán egyáltalán nem is szándékozik leszokni. Most az alkohol volt az élete, annak élt, pedig gyermeke született. Reggel időnként alkohollal gyógyította a másnaposságát, ha munkába kellett mennie, de ott soha nem volt részeg, na persze néhány sör egy nap leforgása alatt nem tesz semmit, nézd csak a dánokat, ebédidőben isznak, és mégis milyen jól megy Dániának, nem igaz?

Telente délre utaztak, és az idegvezetőknél panaszkodtak rájuk, ez derült ki számomra egy levélből, amelybe egyszer otlétemkor belekukkantottam. A következő ügy merült fel: apa, aki a nyaraláson rosszul lett, és mentőautó szállította kórházba, mivel erős fájdalmat érzett a mellkasában, beperelte az utazási irodát, mert úgy vélte, az okozta a szívinfarktust, ahogy bántak vele, mire az utazási iroda igen józanul azt a választ adta, hogy nem szívinfarktusról, hanem alkohol- és gyógyszerfogyasztás okozta rosszulétről volt szó.

Végül elhagyták Észak-Norvégiát, és visszaköltöztek délre, ahol apa, ekkor már kövéren és puffadtan, hatalmas pocakot növesztve, folyton ivott. Hogy józan maradjon néhány órára, és kocsival értünk jöjjön, teljesen elképzelhetetlen volt. Apa és Unni elváltak, apa továbbköltözött egy kelet-norvég városkába, ahol új munkát kapott, amelyet néhány hónap múlva elveszített, és már semmije sem maradt – se felesége, se munkája, gyereke is

alig, mert bár Unni szerette volna, hogy apa együtt legyen a gyerekekkel, és meg is engedte neki, a dolog nem működött valami jól, így később megvonták a láthatási jogát, ami tulajdonképpen nem igazán érdekelte. Ennek ellenére őrjöngött miatta, valószínűleg azért, mert a jogairól volt szó, és ezekre, mármint a jogaira hivatkozott akkoriban minden összefüggésben. Szörnyű dolgok történtek, és az egyetlen, ami apának megmaradt, a kelet-norvégiai lakás volt, ott ült és piált, feltéve,

ha nem a városi kocsmákban ült és ott vedelt. Hatalmas volt, mint egy hordó, és habár a bőre továbbra is megőrizte barna színét, mintegy kifakult, fakó réteg fedte, és úgy nézett ki a szakállával, a hajával és a slampos ruhájával, mint egy vadember, aki itatra vadászik. Egyszer hirtelen eltűnt, mintha a föld nyelte volna el hetekre. Gunnar felhívta Yngvét, és tájékoztatta, hogy bejelentette apa

eltűnését a rendőrségen. Aztán előkerült, egy kelet-norvég kórházban feküdt bénán. De a bénulása nem volt tartós, újra talpra állt, és miután eltöltött néhány hetet egy alkohol-elvonó kúrán, ott folytatta, ahol korábban abahagyta.

Ebben az időben semmilyen kapcsolatom nem volt vele. De egyre gyakrabban látogatta meg a nagymamát, minden egyes alkalommal hosszabb és hosszabb időre maradt nála. Végül beköltözött hozzá, és elbarikádozta magát. A garázsban raktározta el megmaradt tárgyait, a bejárónőt pedig – akit Gunnar szerzett, mert nagymama már nem tudott magáról teljesen gondoskodni – kirúgta, és bezárkózott. Ott volt bent nagymamával egészen a haláláig. Gunnar egy alkalommal felhívta Yngvét, és elmesélte, hogy áll a dolog. Többek között elmondta, hogy egyszer, amikor meglátogatta őket, apát a nappaliban, a földön fekvő taláta. Eltörte a lábát, de ahelyett, hogy arra kérte volna a nagymamát, hívjon mentőt, amely kórházba szállítja, rávette, hogy senkinek se szóljon, még Gunnarnak se, és így is lett, ott feküdt, ételmaradékokkal teli tányérok, sör- és töményital tartalmú üvegektől és poharaktól körülvéve, amelyeket nagymama hordott oda apa bőséges raktárából. Hogy mennyi ideig feküdt ott, Gunnar sem tudta, egy napig, talán kettőig. Azt, hogy Gunnar felhívta Yngvét, és elmesélte neki az esetet, nem lehetett másként értelmezni, mint úgy, hogy azt akarja, lépünk közbe, és mentjük ki onnan apát, mert ott fog meghalni, és mi megvitattuk a kérdést, de úgy döntöttünk, semmit sem teszünk, járja csak a maga útját, élje a saját életét, és haljon meg a maga választotta módon.

Most megtette.

Felálltam, és elindultam a pult felé, hogy hozzak még kávé magamnak. Egy férfi állt a pultnál, sötét, elegáns öltönyben, selyemsállal a nyakán és korpával a vállán, épp kávé töltött magának, amikor odaértem. Lerakta a feketekávéval csurig töltött fehér csészét a piros tálcára, és kérdően rám nézett, miközben jelzésképpen megemelte a kezében lévő kannát.

– Köszönöm, töltök magamnak – mondtam.

– Ahogy akarja – válaszolta, és letette a kannát az egyik platnira. Értelmiséginek saccoltam. A pincérnő, széles nőszemély valahol ötven és hatvan között, garantáltan bergeni, mert ezt az arctípust láttam mindenhol a városban a nyolc év alatt, amíg ott laktam, a buszokon és az utcákon, a pultok mögött és az üzletekben, a rövidre vágott, festett hajával és a négyszögletes szemüvegével, amelyet csak az ilyen korú nők képesek szépnek tartani, kinyújtotta a kezét, amikor felmutattam neki a csészémet.

– Utántöltés – mondtam.

– Öt korona – jelentette ki csilingelő bergeni dialektusban. Egy ötöst tettem a kezébe, és

visszamentem az asztalhoz. A szám kiszáradt, a szívem hevesen, szinte izgatottan kalapált a mellkasomban, pedig nem voltam izgatott, sőt ellenkezőleg, inkább nyugodt és nehézkes, ahogy ott ültem, a napfénytől duzzadozó, hatalmas üvegtető alatt, és a tetőről lelógó kicsi repülőgépet bámultam, majd ránéztem az induló járatokat jelölő táblára, az óra negyed hatot mutatott, utána az emberekre, akik sorokban gyülekeztek, a padlón járkáltak, ültek és újságot olvastak, vagy álltak és beszélgettek. Nyár volt, a ruhák világos, a testek barna árnyalatokban játszottak itt délen, a hangulat könnyed volt, mint mindig azokon a helyeken, ahol utazók gyűlnek össze. Néha, amikor így üldögéltem, a színeket tisztáknak, a vonalakat éleseknek, az arcvonásokat pedig hallatlanul egyértelműeknek éreztem. Értelemmel telített arcok. Értelem nélkül, ahogy most láttam őket, távoliak és valahogy nehézkesek lettek, lehetetlen volt megragadni őket, olyanok voltak, mint az árnyék az árnyék sötétsége nélkül.

Elfordultam, és a kapu felé néztem. Egy csapat utas, aki épp akkor érkezhetett meg, felfelé tartott a repülőgépből kivezető, alagútszerű hídon. Az érkezési csarnok ajtaja kitérült, és az utasok – kabátokat az alkarra helyezve, a comboknál himbálózó táskákkal és zacskókkal felszerelve, fejüket a poggyászfelvétel tábla felé nyújtogatva – beléptek, majd befordultak jobbra, és eltűntek.

Két fiú ment el mellettem egy-egy kólával és jégkockákkal teli papíropoharat szorongatva. Az egyiknek már pelyhedzett az álla és a felső ajka, körülbelül tizenöt éves lehetett. A másik alacsonyabb volt és szőrtelen, persze ettől még nem biztos, hogy fiatalabb. A nagyobbik butának tűnt az üres tekintetével, és a nyitva felejtett, nagy ajkaival. A kisebbiknek élénkebb volt a tekintete, már amennyire egy tizenkét éves fiú élénk lehet. Mondott valamit, erre mindketten felnevettek, az asztalhoz érve valószínűleg megismételte, mert a többiek, akik ott ültek, szintén nevetni kezdtek.

Eltűnődtem azon, hogy milyen kicsik, nehéz elképzelni, hogy én is ilyen kicsi voltam tizennégy-tizenöt éves koromban. De így kellett lennie.

Eltoltam a kávéscsészét, felálltam, a dzsekimet a karomra tettem, megragadtam a bőrröndömet, és a repülőgép-kapuhoz mentem, ott leültem a pult mellé, ahol egy egyenruhás nő és egy férfi állt egy-egy számítógép-képernyő előtt, és dolgozott. Hátradőltem, és néhány másodpercre lehunytam a szemem. Apa arca újból megjelent. Mintha csak ott lesett volna rám. Egy ködben úszó kert, sáros, kitaposott gyep, fához támasztott létra, apa arca, amely felém fordul. A létrát fogja, hosszú szárú gumicsizma és vastag, kötött pulóver van rajta. Két fehér dézsa áll mellette a földön, a létra tetején pedig egy vödör lóg egy szögön.

Kinyitottam a szemem. Nem emlékszem, hogy átéltem volna ezt a jelenetet, nem emlélek volt, de ha nem emlékek, akkor mi a fene?

Ó, nem, apa halott.

Sóhajtottam, és felálltam. A pult előtt rövid sor keletkezett, mert az utasok a személyzet minden tettét értelmezték, és amint bármi arra utalt, hogy közeledik az indulás, oda tolakodtak.

Meghalt.

Beálltam a leghátsó utas, egy széles vállú, nálam fél fejjel alacsonyabb férfi mögé. Szőrös volt a nyaka és a füle. Borotválkozás utáni arcszesz szaga lengte körül. Egy nő sorolt be mögém. Hátrafordítottam egy kicsit a fejem, futó pillantást vettem rá, láttam az arcát, amely a kecsesen felhordott rúzzsal, pirosítóval, szemceruzával és púderral inkább maszkra, mint emberre emlékeztetett. De kellemes illata volt.

A takarítószemélyzet sietve jött felfelé a hídon. Az egyenruhás nő telefonált. Miután letette a kagylót, felvette a kis mikrofont, és közölte, hogy minden készen áll a beszállásra. Kinyitottam a táskám külső zsebét, elővettem a jegyem. A szívem ismét gyorsabban kalapált, mintha önálló életre kelt volna. Elviselhetetlen volt ott állni. De nem volt más választásom. Egyik lábamról a másikra álltam, kicsit előrehajoltam, hogy megnézzem a kifutópályát. Épp egy olyan kicsi, utánfutós, csomagszállító autó hajtott el odakint. Majd egy overallos, fülvédős ember sétált arra azokkal a pingpongütő-szerű dolgok-

kal a kezében, amelyekkel a repülőgépeket szokták a helyükre irányítani. Megindult a sor. A szívem kalapált és kalapált. Izzadt a tenyerem. Egy ülés után vágyódtam, arra vágytam, hogy valahol magasan, fent, a levegőben üljek, és lefelé bámuljak. Az előttem álló kis balfácán visszakarta a jegye csücskét. Odaadtam az egyenruhás nőnek az enyémet. Egyenesen a szemembe nézett, amikor átvette. Gyönyörű nő volt a maga feszes módján, szabályos vonásokkal, az orra talán kicsit hegyes, a szája keskeny. A szeme tiszta és kék, az írisz körülötti sötét kör szokatlanul éles. Egy másodpercre összeért a tekintetünk, majd lesütöttem a szemem. Mosolygott.

– Jó utat! – mondta.

– Köszönöm – válaszoltam, és elindultam lefelé az alagútszerű gyaloghídon a többiek után, majd be a gépbe, ahol egy középkorú stewardess állt, és bólintott az érkezőknek, tovább a repülőgép folyosóján, hátra egészen az utolsó sorig. Fel a táskát és a dzsekit a csomagtartóba, le a szűk ülésbe, föl az övet, előre a lábakat, hátra a felsőtestet.

Így.

Az áttételes gondolat, hogy ott ülök a gépen, és úton vagyok, hogy eltemessem az apámat, miközben azt gondolom, hogy ott ülök a gépen, és úton vagyok, hogy eltemessem az apámat, hirtelen erősödni kezdett. Mindent, amit láttam, az arcokat és a testeket, amelyek lassan mozognak a kabinban, és ideteszik a csomagjaikat, leülnek, odateszik a csomagjaikat, leülnek, egy gondolat árnyékolta be, amely azt sugalmazta: ezt látom, miközben csak azt gondolom, hogy ezt látom, és így tovább az abszurdumig, ugyanakkor ennek a gondolati árnyéknak az ellentéte vagy talán inkább a tükörképe egy kritikát is hordozott magában, miszerint nem érzek többet annál, mint amennyit érzek. Apa meghalt, gondoltam – és egy kép szakadt fel bennem róla, mintha csak illusztrációra lett volna szükségem az apa fogalmához –, és én, aki itt ülök egy repülőgépen, és úton vagyok, hogy eltemessem őt, nem érzek semmit ezzel kapcsolatban, és miközben ezen gondolkodtam, két tíz év körüli kislányt figyeltem, akik beültek az egyik ülésorba, a folyosó túloldalán

pedig azt a két embert, akik valószínűleg a szüleik, és azt gondoltam, hogy azt gondolom, hogy azt gondolom. Mindez iszonyatos sebességgel cikázott át rajtam, se füle, se farka az egésznek. Rosszullét környékezett. Egy nő az ülésem feletti csomagtartóba rakta a bőröndjét, majd levette a dzsekijét, és azt is feltette, aztán rám pillantott, rutinosan mosolygott, és leült mellém. Alacsony növésű, kerekded, de nem kövér, negyven év körüli asszony volt, szelíd arccal, meleg szemekkel, fekete hajjal. Egyfajta öltönyt, vagyis ugyanolyan színű és anyagú nadrágot és zakót viselt, hogy is hívják ezt a nőknél? Kosztüm? És fehér blúzt. Magam elé meredtem, de a figyelmem nem arra irányult, amit láttam, a nőt néztem, de a szemem sarkából meglesett énemre gondoltam. A kezében lehetett a szemüvege, korábban nem vettem észre, mert most az ornyergére tette, és kinyitott egy könyvet.

Volt benne valami banki alkalmazott-szerű, vagy mégsem? Nem a látása vagy a fehérsége. Inkább a combjai, amelyek az üléshez préselődve szinte kifolytak a nadrágja anyagán, vajon milyen fehérek lehetnek egy késői éjszakán egy hotelszobában, a sötétben?

Megpróbáltam nyelni, de a szám olyan száraz volt, hogy az a kevés nyál, amit sikerült összegyűjtenem, nem tudta legyőzni a távolságot a gégémig. Új utas állt meg az ülésorom mellett, középkorú, sápadt, dühös és sovány férfi, sötét öltönyben, aki úgy ült le a szélső ülésre, hogy nem pillantott sem a nőre, sem rám. *Boarding completed* – mondta egy hang a hangszóróban. Kissé előrehajoltam, hogy megnézzem az eget a repülőtér felett. Nyugaton felszakadozott a felhőzet, a nap ragyogóan, szinte tündöklő zölden világította meg az alacsony fákból álló erdő egy sávját odakint. Felbőgött a motor. Az ablak gyengén megremegett. A mellettem ülő nő a könyvre helyezte az ujját, és maga elé meredt.

Apa mindig félt a repüléstől. Ezek voltak az egyedüli alkalmak gyerekkoromban, amikor, emlékszem, ivott. Általában került a repülést, kocsival utaztunk, ha mennünk kellett valahova, szinte mindegy, milyen messze

volt a cél, néha azonban kénytelen volt repülni, és akkor nem maradt más hátra, mint hogy magába döntsön minden alkoholtartalmú italt, ami csak fellelhető a repülőtéri kávézóban. Sok más dolgot is megpróbált elkerülni, amire nem figyeltem fel akkoriban, illetve nem láttam, mert amit az ember tesz, elfedi azt, amit nem tesz, és amit apa nem csinált, azt nem volt könnyű észrevenni, már csak azért sem, mert egyáltalán nem tűnt neurotikus embernek. De soha nem ment fodrászhoz, mindig maga vágta le a haját. Soha nem utazott busszal. Szinte soha nem vásárolt a közeli boltban, hanem mindig a városon kívül eső, nagy bevásárlóközpontokban.

Mindezek olyan helyzetek voltak, ahol emberekkel kerülhetett volna kapcsolatba vagy épp a figyelmük központjába, és habár tanár volt, tehát minden nap ott állt egy osztály előtt, és beszélt, rendszeres időközönként értekezletekre hívta be a szülőket, valamint nap mint nap elbeszélgetett a kollégáival a tanárban, ennek ellenére konzekvensen kerülte ezeket a szociális helyzeteket. Mi volt a közös ezekben a helyzetekben? Talán az, hogy egy olyan közösségbe került volna, amely a véletlenül alapult? Hogy nem tudta kontrollálni, milyen benyomást kelt? Hogy sebezhetőnek érezte magát a buszülésben, a fodrászszékben és a bolti kassza előtt? Vala-

mi ilyesmiről lehetett szó. De akkoriban nem figyeltem fel erre. Csak sok-sok évvel később döböntem rá, hogy sosem láttam apát buszozni. És az sem tűnt fel, hogy soha nem vett részt egyetlen olyan szociális megmozduláson sem, amely Yngve vagy az én tevékenységeimhez kötődött. Vagyis egyszer részt vett az évfázáron, ott ült szorosan a fal mellett, hogy megnézze a színművet, amellyel felléptünk, és amelyben főszerepet játszottam, de sajnos nem tanultam meg elég alaposan a szövegemet, mert az előző évi sikerem után kisgyermekkorai elbizakodottságom azt sugallta: nem szükségszerű alaposan bemagolni az egész szerepet, anélkül is menni fog, de amikor ott álltam, apám jelenléte miatt feltehetően még jobban megilletődve, alig jutott eszembe egy-egy sor, és a tanárnőm súgta végig az egész hosszú darabot, amely egy városban játszódott, én voltam a polgármester. Hazafelé a kocsiban apa azt mondta, hogy még soha nem érezte magát ilyen kínosan, és soha többé nem nézi meg egy évfázómat sem. Ezt az ígéretét be is tartotta. És soha nem jött el számtalan kamaszkori focimeccsem egyikére sem, soha nem tartozott a szülők közé, akik elutaztak az idegenben lévő mérkőzésekre, vagy azok közé, akik ott voltak a hazai pályán, hogy megnézzék a meccset, de én nem csodálkoztam rajta, sőt, szokatlannak sem tartottam, mert nekem ilyen apám volt, sok más apához hasonló, ez ugyanis a hetvenes évek végén és a nyolcvanas évek elején történt, és apának lenni akkoriban mást jelentett, valami kevésbé átfogót, legalábbis praktikus szempontból nézve, mint napjainkban.

De igen, egyszer megnézte, hogyan játszom.

Ez egy télen, kilencedik osztályos koromban történt. Épp a kjeviki salakpályához tartottunk, apa tovább szándékozott utazni Kristiansandba, nekem pedig edzőmérkőzés volt valamelyik hazai csapattal. Ültünk némán a kocsiban, mint általában, ő egyik kezét a kormányra, a másikat az ablaknak támasztva, én a kezemet az ölemben pihentetve. Hirtelen – isteni sugallattól vezérelve – megkérdeztem, hogy nem akarja-e megnézni a mérkőzést. Nem, nem lehet, hiszen tovább

kell mennie Kristiansandba. Nem is vártam mást, mondtam. Nem volt semmi csalódottság a megjegyzésemben, sőt, tulajdonképpen nem akartam felszólítani arra, hogy nézze meg a meccset, amely egyébként is lényegtelen volt, csak egy megállapítást tettem, miszerint nem is vártam más választ tőle. A második félidő vége felé azonban hirtelen megpillantottam a kocsiját a méteres hódombok takarásában, az oldalon mellett. Egy sötét alak sejlett fel homályosan odabent, a szélvédő mögött. Amikor már csak néhány perc volt hátra a mérkőzésből, kaptam egy tökéletes passzot a kapu előtt Haraldtól szélről, csak ki kellett nyújtanom a lábam, így is tettem, de a bal lábammal, amelyik ügyetlenebb, ferdén találtam el a labdát, és a lövés mellément. Hazafelé a kocsiban felemlegette. Kihagyta egy gólt, mondta. Pedig nagy helyzet volt. Nem gondoltam, hogy elszúrod. Hát igen, mondtam. De így is nyertünk. Mennyi lett az eredmény? – kérdezte. Kettő-egy, válaszoltam, és röviden rápillantottam, mert azt akartam, hogy megkérdezze, ki rúgta a két gólt. Szerencsére megkérdezte. Na, és te is lőttél gólt? – kérdezte. Igen, mondtam. Mindkettőt én lőttem.

A homlokomat az ablaknak támasztva, miközben a repülő megállt a kifutópálya végén és a motor felpörgött, sírni kezdtem. Éreztem, hogy a könnyek szinte a semmiből törnek elő, micsoda hülyeség, gondoltam, szentimentális butaság. De ez sem segített, zuhantam lefelé valami puhába, zavarosba és végtelenbe, és képtelen voltam kiszabadulni belőle mindaddig, amíg a repülő néhány perc múlva el nem hagyta a földet, és dübörögve emelkedni nem kezdett. Akkor, végre újra világos elmével, lehajtottam a fejem a pólómhoz, amit a hüvelyk- és a mutatóujjam közé csippentettem, és beletöröltem a szemem a csücskébe, majd sokáig ültem ott kifelé bámulva, míg csak azt nem éreztem, hogy lanyhul a mellettem ülő nő ébersége. Akkor hátradőltem, és becsuktam a szemem. De nem voltam túl rajta. Éreztem, hogy még csak most kezdődik el.

IVÁN Andrea fordítása

A

Lettre

INTERNATIONALE

TÉLI SZÁMÁNAK (83.) TARTALMÁBÓL

MIŁOSZ

CZESŁAW MIŁOSZ–SILWIA FROLOW: Nem végleges diagnózis – beszélgetés oroszokról, lengyelekről, litvánokról (Pálfalvi Lajos ford.)

LEVELEK MIŁOSZHOZ

DONATAS PETROŠIUS: A legérdekesebb dolgok a végekről jönnek (Bojtár Endre ford.)

OSZTAP SZLIVINSZKIJ: Át a „hideg” frontvonalon (Körner Gábor ford.)

IGOR STOKFISZEWSKI: A kétkedés előtt öt perccel (Pályi András ford.)

PIERRE PACHET: A rabul ejtett értelemről (Mihályi Zsuzsa ford.)

DRAGO JANČAR: Septentrion jövevényei (Gállos Orsolya ford.)

PETRA HŰLOVÁ: A Kelet–Nyugat-dialógusról (Csoma Borbála ford.)

IHAR BABKOU: Költészetéről, távollétról és búcsúról Európától (Körner Gábor ford.)

ALEXANDER LUKASHUK: Verset a Szabadság rádiónak (Körner Gábor ford.)

PÁLYI ANDRÁS: Pusztá kézzel a tüzet

VISEGRÁDI KISTOTÁL

ZYGMUNT BAUMAN: A totalitarizmus két változatáról (Márton Róza Krisztina ford.)

PAVEL VILIKOVSKÝ: Ezekkel akarják felépíteni az új világot? – regényrészlet (Hizsnyai Ildikó ford.)

PAVEL BRYCZ: Terra nova – regényrészlet (Beke Márton ford.)

PETR ČYCHOŇ: Munkakópia – regényrészlet (Csoma Borbála ford.)

KATEŘINA TUČKOVÁ: Brünni történet (Beke Márton ford.)

KRZYSZTOF VARGA: Hunok és szarmaták (Németh Orsolya ford.)

MARIUSZ SZCZYGIEŁ: Meg akarod nevetetni Istent? (Mihályi Zsuzsa ford.)

JERZY PILCH: Milyen az igazi európai? (Pályi Márk ford.)

BLANKA ČINATLOVÁ: Nomádok városa (Orzóy Ágnes ford.)

JANA BEŇNOVA: Még jó, hogy kórházban vagy... – Petržalka (G. Kovács László ford.)

VÖRÖS ISTVÁN: Kirándulás a legvidámabb barakkból egy másikba

ANDRZEJ STASIUK: Mindenszentek Rádió (Mihályi Zsuzsa ford.)

IVANA DOBRAKOVÓVÁ: Örökség (György Norbert ford.)

VERONIKA ŠIKULOVÁ: Fehér (Mészáros Tünde ford.)

HORVÁTH VIKTOR: Miként munkáltak a sors istennői a jó Zsigmond király birodalmában? – regényrészlet

ANDRZEJ STASIUK: Közép-Európa a történelme nélkül – interjú (Mihályi Zsuzsa ford.)

KATARINA KUCBELOVA: Az aszályos huszadik század – a cseh és szlovák költészetéről (G. Kovács László ford.)

JERZY ILLG–AGNIESZKA WOLNY-HAMKAŁO: Czesław, a vámpír – beszélgetés Miłoszról a kiadójával (Pálfalvi Lajos ford.)

KOMMENTÁROK, VITÁK

BOJTÁR ENDRE: Czesław Miłosz útja a magyar olvasóhoz, avagy egyeztetett kultúrpolitika a szocializmusban

EWA M. THOMPSON: A lengyelek és az orientalizmus. A periféria kulturális tehetetlensége ellen (Szathmáry István ford.)

THIERRY CHERVEL, SLAVENKA DRAKULIĆ, KONRÁD GYÖRGY, ADAM MICHNIK, MARCI SHORE, TIMOTHY SNYDER, MACIEJ ZAREMBA: Pozsonyi Közép-Európa-fórum a totalitárius struktúrák megújulásáról (Gáti Tibor ford.)

TUDÓSÍTÁSOK

MICHAŁ WITKOWSKI (Varsó): A posztértelmiségi (Pályi Márk ford.)

MAREK SEČKAŘ (Brno): Versengő cseh városok (Orzóy Ágnes ford.)

MÁRTON LÁSZLÓ (Budapest): A Dunáról

VERSEK

ACZÉL GÉZA, AGNIESZKA WOLNY-HAMKAŁO, KATEŘINA RUDČENKOVA, MICHAL HABAJ, RUDOLF JUROLEK (Tóth László ford.), PETER ŠULEJ versei

KÉPEK

LETTRE ARC-KÉP: NÉMETH ILONA munkáit bemutatja HUSHEGYI GÁBOR

A VISEGRAD VISIBILITY ART GROUP tagjainak fotóiból (Julia Baier, Daša Barteková, Csoszó Gabriella, Tomaš Gindl, Barbora Holubová, Somogyvári Kata, Szentesi Csaba, Varró Zsuzsa, Zuzana Zborilová)